

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN OHJE KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN (1386/2010) MUKAISTEN KUSTANNUSTEN KORVAAMISESTA KUNNILLE JA HYVINVOINTIALUEILLE

Tämän ohjeen tarkoituksena on ohjeistaa kuntia ja hyvinvointialueita kotoutumisen edistämistä koskevan lain (1386/2010, jatkossa *kotoutumislaki*) mukaisten kustannusten hakemisessa. Lisäksi ohjeen tarkoituksena on ohjeistaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia (jatkossa *ELY-keskus*) ja ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskusta (jatkossa *KEHA-keskus*) niiden kotoutumislain mukaisiin korvauksiin liittyvissä tehtävissä.

Tämä ohje on voimassa 1.1.2023 alkaen, mutta osa ohjeen muutoksista on tullut voimaan 1.3.2023 alkaen. Tämä ohje korvaa aiemman työ- ja elinkeinoministeriön laatiman ohjeen kotoutumisen edistämistä koskevan lain (1386/2010) mukaisten kustannusten korvaamisesta kunnille (VN/9190/2021-TEM-1).

Ohjeesta on 25.8.2023 päivityksessä

- poistettu kappaleesta 3.1. poikkeus, jonka mukaan korvausaika alkaa kunnallisten tai hyvinvointialueen palvelujen vastaanottamisen alkamisajankohdasta, jos Digi- ja väestötietovirasto ei rekisteröi kotikuntaa kunnassa muulla kuin tilapäisellä oleskeluluvalla asuvalle henkilölle,
- poistettu kappaleesta 3.2. poikkeus koskien laskennallisen korvauksen hakemista Suomessa syntyneen lapsen oleskeluluvan hakemuksen vireilläoloaikana ja
- muutettu kappaleeseen 3.3. muutoin kuin automatisoidun maksatusjärjestelmän kautta kunnille ja hyvinvointialueille maksettavien laskennallisten korvausten maksatusprosessia ja tehty pienimuotoisia täsmennyksiä.

Ohjetta on päivitetty myös 10.5.2023, jolloin ohjeeseen

- täsmennettiin kappaleeseen 8.3. ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista korvattavien kustannusten haun ja maksatuksen prosessia,
- täsmennettiin kappaleeseen 3.2 Suomessa syntyneen lapsen laskennallisen korvauksen korvausaikaa,
- korjattiin ELY-keskuksen päätöstä edellyttävien korvausten lomakkeiden (tem 705 ja tem 705a) nimet vastaamaan uusittuja lomakkeita ja
- tehtiin pienimuotoisia täsmennyksiä sekä kielenhuoltoa.

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Yleiset edellytykset korvausten hakemiselle ja maksulle	3
2.1 Korvaukset ja Suomen kansalaisuus	5
2.2 Korvauslomakkeet	6
2.3 Korvaukset ja arvonnisävero	7
2.4 Salassa pidettävä aineisto	7
2.5 Valvonta ja tarkastukset	8
2.6 Korvausten palautusvelvollisuus ja muutoksenhaku	8
2.7 Tiedonsaantioikeudet	8
3 Laskennallinen korvaus	9
3.1 Korvausaika	10
3.2 Suomessa syntyneen lapsen laskennallinen korvaus	12
3.3 Laskennallisen korvauksen hakeminen ja maksatus	12
4 Kotoutumislain 50 §:n mukainen korvaus alkukartoituksen järjestämisestä	14
4.1 Korvaus alkukartoituksen järjestämisestä	14
5 Todellisten kustannusten mukaan maksettavat korvaukset	16
5.1 Korvaus kunnan tai hyvinvointialueen maksamasta täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta (46 §)	16
5.2 Korvaus vastaanottoon varautumisesta (47 a §)	16
5.3 Korvaus tulkitsemisen järjestämisestä (48 §)	17
5.4 Ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki (49 §)	19
5.5 Vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen (49 §)	22
5.6 Erityisistä syistä muut kunnalle tai hyvinvointialueelle aiheutuneet kustannukset (49 §)	23
5.7 Päätös erityiskustannuksista ja maksatus	25
5.8 Korvaus paluumuuttoavustuksesta (47 ja 85 §)	26
6 Entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen (51 §)	26
7 Sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen (52 §)	27
8 Ihmiskaupan uhreista maksettavat korvaukset	28
8.1 Korvausten piiriin kuuluvan ihmiskaupan uhrin määritelmä ja kunnille ja hyvinvointialueille maksettavat korvaukset	28
8.2 Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (53 §)	28
8.3 Korvauksen hakeminen ja myöntäminen	30
9 Ohjeen voimaantulo	31

1 Johdanto

Kunnille ja hyvinvointialueille maksettavista valtion korvauksista säädetään kotoutumislaisissa sekä valtioneuvoston asetuksessa kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan ja hyvinvointialueen kustannusten korvaamisesta valtion varoista (VNA 1393/2011). Kotoutumislakia muutettiin lailla 936/2022 1.1.2023 lukien sekä lailla 1083/2022 1.3.2023 lukien. Lisäksi mainittua asetusta muutettiin valtioneuvoston asetuksella 975/2022 1.1.2023 lukien.

Korvauksia on maksettu myös hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen

Eduskunta hyväksyi 11.11.2022 lain kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (936/2022). Lakimuutos tuli voimaan 1.1.2023. Sen myötä kotoutumislain mukaisia korvauksia voivat kuntien lisäksi saada myös hyvinvointialueet. Kotoutumislain mukaisten korvausten tasossa ei ole tapahtunut muutoksia, mutta korvauksia maksetaan sille taholle, jolle kustannukset syntyvät. Kotoutumislain mukainen laskennallinen korvaus maksetaan kunnalle ja hyvinvointialueelle siten kuin valtioneuvoston asetuksessa (1393/2011) on tarkemmin säädetty. Laskennallisen korvauksen jakautumista kunnan ja hyvinvointialueen kesken on kuvattu tarkemmin edellä mainittua asetusta koskevassa perustelumuistiossa.

Korvausten soveltamisalaan ovat kuuluneet myös kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat henkilöt 1.3.2023 alkaen

Eduskunta hyväksyi 20.12.2022 lain kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (1083/2022). Lakimuutos tuli voimaan 1.3.2023. Sen myötä kotoutumislain mukaisten kustannusten korvausten henkilöpiiri laajeni.

Kunnalle ja hyvinvointialueelle on maksettu 1.3.2023 alkaen kotoutumislaisissa tarkoitettuja korvauksia myös henkilöistä, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain (301/2004) 110 §:n eli tilapäisen suojelun nojalla ja joille on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tilapäistä suojelua saavasta henkilöstä, jolla on kotikunta, maksetaan kotoutumislain mukaisia korvauksia kunnalle ja hyvinvointialueelle.

2 Yleiset edellytykset korvausten hakemiselle ja maksulle

Korvauksia maksetaan kunnalle ja hyvinvointialueelle kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa mainituista henkilöistä valtion talousarvion rajoissa.

Näillä henkilöillä on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa.

Kotoutumislain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä tarkoitetaan henkilöä

- 1) joka saa ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua;
- 2) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella;
- 3) joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella;

- 4) jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella; tai
- 5) jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla ja joka täyttää kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä säädetyt edellytykset (1.3.2023 lukien).

Kotoutumislain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulla henkilöllä tarkoitetaan 2 momentissa tarkoitetun henkilön perheenjäsentä tai muuta omaista, jos tällä on ollut perheside 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön ennen tämän Suomeen tuloa.

Kunnalle kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä maksettavien kustannusten korvaamisen edellytyksenä on seuraavat kaksi asiaa:

- 1) kunta on laatinut kotoutumislain 32 §:ssä tai kotoutumisen edistämisestä annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2012/74) 26 §:ssä tarkoitetun kunnan kotouttamisohjelman; ja
 - ELY-keskus tukee toimialueensa kuntien kotouttamisohjelmien laadintaa ja seuraa niiden toteuttamista.
 - Kotouttamisohjelmat voivat myös olla useamman kunnan kanssa yhteisiä (KotoL 32 §).

- 2) kunta on tehnyt kotoutumislain 41 §:n mukaisen kuntaan osoittamista ja kotoutumisen edistämistä koskevan sopimuksen ELY-keskuksen kanssa.
 - Kunnan ja ELY-keskuksen välinen sopimus tulee olla voimassa, jotta kunta voi hakea ja saada korvauksia.
 - ELY-keskus ei voi tehdä sopimusta kuntayhtymän kanssa, mutta kuntayhtymä voidaan mainita sopimuksessa, jos se tuottaa kunnalle palveluja. Korvaukset myös maksetaan yksittäiselle kunnalle.
 - Kunnan on kuultava hyvinvointialuetta ennen sopimuksen laatimista tai tarkistamista.

Kunnassa tulee olla tarjolla kotouttamisohjelman ja/tai sopimuksen päivittämisen aikana kotoutumista edistäviä palveluita, jos kunta hakee tänä aikana korvauksia.

Kunnalle alkukartoituksen järjestämisestä maksettavan laskennallisen korvauksen (KotoL 50 §) maksamisen edellytyksenä ei kuitenkaan ole ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä eikä kunnan kotouttamisohjelma. Hyvinvointialueen korvausten edellytyksenä ei myöskään ole edellä mainittu sopimus eikä kotouttamisohjelma.

Eräissä kunnalle tai hyvinvointialueelle maksettavissa korvauksissa edellytyksenä on lisäksi ELY-keskuksen päätös. Tätä on kuvattu tarkemmin jäljempänä kohdassa 5.7 ja 8.3.

Kunnan ja hyvinvointialueen on haettava kotoutumislain mukaisia korvauksia KEHA-keskukselta viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan. Kunta, tai sote-erityiskustannuskorvausten osalta myös kuntayhtymä, voi hakea korvauksia sille vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista, jatkossa hyvinvointialueille korvattavista, kustannuksista vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana.

KEHA-keskus voi maksaa perheryhmäkotien ja tukiasumisyksiköiden kustannuksia ennakkona ELY-keskuksen tekemän päätöksen perusteella, eikä hyvinvointialueen tarvitse niitä erikseen hakea. Ennakkona maksetut korvaukset huomioidaan osana korvausten kokonaiskustannuksia.

Laskennalliset korvaukset KEHA-keskus maksaa kunnille ja hyvinvointialueille pääsääntöisesti automaattisesti ilman hakemusta pois lukien niiden 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden osalta, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai heidän perheenjäseniään.

ELY-keskuksen ja KEHA-keskuksen tulee varmistaa omalta osaltaan, että korvausten saamisen ja maksamisen edellytykset täyttyvät. KEHA-keskus voi määrätä kunnan tai hyvinvointialueen palauttamaan valtion maksaman korvauksen tai osan siitä, jos korvauksen suorittamista varten on annettu virheellisiä tai erehdyttäviä tietoja taikka muutoin käy selville, että korvaus on suoritettu perusteettomasti. KEHA-keskuksen päätös kunnalle tai hyvinvointialueelle perusteettomasti maksetun korvauksen palauttamisesta on tehtävä viimeistään viidentenä kalenterivuonna sen vuoden päättymisestä, jolta korvaus on maksettu.

Mitä tässä ohjeessa ohjeistetaan hyvinvointialueesta, sovelletaan myös Helsingin kaupunkiin (sote-puoli).

2.1 Korvaukset ja Suomen kansalaisuus

Kustannuksia ei korvata kunnalle tai hyvinvointialueelle, mikäli korvausten piiriin kuulunut henkilö on Suomen kansalainen paitsi, jos kyseessä on ihmiskaupan uhri. Ihmiskaupan uhri ei välttämättä ole asemansa vuoksi voinut osallistua kotoutumista edistäviin palveluihin maahanmuuton alkuvaiheessa. Uhri saattaa olla myös syntyperäinen Suomen kansalainen. Kotoutumislain mukaisia korvauksia voidaan maksaa ihmiskaupan uhrin asemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävästä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelusta, tulkitsemisesta, henkilön turvallisuuden takaamisesta sekä muusta uhriasemaan liittyvän erityistarpeen vuoksi järjestettävästä toimenpiteestä ja palvelusta. Kunnan ja hyvinvointialueen on arvioitava, ovatko nämä palvelut henkilön tilanteen kannalta sopivia välineitä hänen palvelutarpeisiinsa vastaamiseen, ja haettava sen mukaisesti korvauksia kotoutumislain nojalla, jos palveluita ei rahoiteta jo jonkin muun lainsäädännön nojalla.

Automaattisesti maksettavien laskennallisten korvausten maksatus päättyy sen kuukauden loppuun, kun henkilö saa kansalaisuuden. Kansalaisuuden saanut henkilö ei enää nouse automaattisten korvausten piiriin.

Mikäli kansainvälistä suojelua saava lapsi saa Suomessa syntymisen tai muun kriteerin perusteella Suomen kansalaisuuden, ei kunta tai hyvinvointialue voi hakea em. henkilöstä kotoutumislain 6 luvun mukaisia korvauksia KEHA-keskukselta.

Suomessa syntyneen lapsen kansalaisuusaseman määrittää tarvittaessa Maahanmuuttovirasto. Pääsääntöisesti lapsi saa vanhempien kansalaisuuden, mutta kansalaisuudettomien vanhempien Suomessa syntyvät lapset saavat syntymäpaikan perusteella Suomen kansalaisuuden. Syntymämaaperiaatetta on sovellettu, kun vanhemmillä on ollut seuraava kansalaisuus: Chile, Myanmar (vanhemmillä

pakolaisen asema), Jordania (jos äiti Jordanian kansalainen ja isä kansalaisuudeltaan tuntematon), Kiinan kansantasavalta (äiti Kiinan kansantasavallan kansalainen, isä ei tiedossa), Somalia (jos äiti Somalian kansalainen eikä isä tiedossa), Sri Lanka (jos vanhemmilla pakolaisen asema) sekä Syyria (äiti Syyria, isä kansalaisuudeton).

Tilanne syntymävaltioperiaatteen soveltamisessa muuttuu sitä mukaan, kun Suomessa syntyy lapsia, jotka eivät saa vanhempiensa kansalaisuutta tai valtiot muuttavat kansalaisuutta koskevaa lainsäädäntöään tai soveltamiskäytäntöään. Myös korkeimman hallinto-oikeuden linjausten mukaan on syntymämaaperiaatteen soveltamiskäytäntöä muutettu.

2.2 Korvauslomakkeet

Erityiskustannuksien (KotoL 49 §) korvaamiseksi on vuoden 2022 loppuun mennessä laadittu sopimuksia kunnan ja ELY-keskuksen välillä. Sopimuksia ei tule uusia tai päivittää enää vuoden 2023 alun jälkeen, vaan jatkossa ELY-keskusten tulee tehdä päätöksiä mahdollisten muutostarpeiden myötä. Myös uusista 49 §:n mukaisista sekä 47 a §:n (vastaanottoon varautuminen) ja 53 §:n (ihmiskaupan uhrille annetut palvelut ja tukitoimet) korvauksista ELY-keskus tekee päätöksen. Kunta tai hyvinvointialue hakee ELY-keskuksen päätöstä siihen tarkoitettulla lomakkeella.

Sellaisten tehtävien osalta, jotka siirtyivät 1.1.2023 alkaen kunnalta hyvinvointialueelle, kunnan on siirrettävä hyvinvointialueelle ELY-keskuksen kanssa tehty korvaussopimus (49 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetut kustannukset eli alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen palveluiden kustannukset sekä sote-erityiskustannukset tai 53 §:n ihmiskaupan uhrin palveluiden kustannukset). Myös mahdolliset entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä tai sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta (kotoutumislain 51 ja 52 §) tehdyt sopimukset tuli siirtää hyvinvointialueelle soveltuvilta osin. Tällöin ELY-keskuksen ei tarvitse laatia hyvinvointialueelle päätöstä, vaan aiempi sopimus jää voimaan hyvinvointialueelle siirrettynä. Kunnan tulee ilmoittaa ELY-keskukselle hyvinvointialueelle siirretyistä sopimuksista.

Jos ennen vuotta 2023 tehty sopimus sisältää sekä 49 §:n 1 momentin 1 ja/tai 2 kohdan mukaisia eli jatkossa hyvinvointialueelle korvattavia kustannuksia, että mainitun momentin 3 kohdan mukaisia kunnalle korvattavia kustannuksia, tulee kunnan hakea ELY-keskukselta päätöstä sille 3 kohdan mukaan korvattavista kustannuksista. Vastaavasti jos ennen vuotta 2023 tehty sopimus 53 §:n mukaisista kustannuksista sisältää jatkossa sekä kunnalle että hyvinvointialueelle korvattavia kustannuksia, tulee kunnan hakea ELY-keskukselta päätöstä sille korvattavista kustannuksista. Tällöin ELY-keskuksella olisi kunnalle tehty päätös ja hyvinvointialueelle korvattavien kustannusten osalta hyvinvointialueelle siirretty sopimus jää voimaan.

Erityiskustannuksista ja muista kotoutumislain mukaisista korvauksista päättämistä koskevat lomakkeet ovat:

- [Hakemus ELY-keskuksen päätökseksi kotoutumislain mukaisista korvauksista](#) (lomake tem705a). Kirjautuminen vaatii vahvan tunnistautumisen.
- Päätös kotoutumislain mukaisista korvauksista (lomake tem705)

Korvausten maksamista haetaan KEHA-keskuksesta sähköisellä asiointilomakkeella aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi. Kunnan ja hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen kotoutumislain 47 a, 49, 51, 52 tai 53 §:n mukaisten korvausten hakemista, että ELY-keskus on tehnyt päätöksen kyseisistä kotoutumislain mukaisten kustannusten korvaamisesta.

Korvausten maksuhakemuksen liitteet ovat saatavilla aluehallinnon asiointipalvelussa ja suomi.fi-palvelussa:

- Henkilöluettelo, laskennalliset korvaukset, kunta (tem703a)
- Henkilöluettelo, laskennalliset korvaukset, hyvinvointialue (tem703b)
- Henkilöluettelo, laskennallisen korvaukset, Ahvenanmaan kunnat (tem703c)
- Henkilöluettelo, täydentävä toimeentulotuki sekä paluumuuttoavustus (tem704)
- Henkilöluettelo, paluumuuttajat, kotoL 51 § (6 kk) (tem707)
- Henkilöluettelo, paluumuuttajat, kotoL 51 § (5 v) (tem708)
- Alkukartoituskorvausten erittely (tem710)

Tarvittavat henkilöluettelon mukaiset listat voidaan toimittaa myös kunnan tai hyvinvointialueen käyttämistä tietojärjestelmistä, joista ilmenee vähintään samat tiedot kuin edellä mainitussa henkilöluettelossa. Henkilötietona kerätään kohderyhmään kuuluvan henkilön nimi ja syntymäaika sekä ensimmäinen väestötietojärjestelmään merkitsemispäivämäärä.

2.3 Korvaukset ja arvonlisävero

Kustannukset korvataan kunnalle ja hyvinvointialueelle arvonlisäveroineen, mikäli kunta tai hyvinvointialue sitä hakemuksessaan KEHA-keskukselta hakee. Kunnan tai hyvinvointialueen ei siis tarvitse vähentää kuluistaan palvelun arvonlisäverollisesta osuudesta valtiolta saatavaa laskennallista palautusta. Kunnan tai hyvinvointialueen on hakemuksessa annettava tarvittaessa selvitys palvelun arvonlisäverollisuudesta. Tarkoituksena ei ole maksaa kotoutumislain mukaisia valtion korvauksia sellaisista kustannuksista, joista kunta tai hyvinvointialue saa arvonlisäveron palautusta. KEHA-keskus voi pyytää tarvittaessa selvitystä, onko kunta tai hyvinvointialue saanut palautuksia.

Korvaus maksetaan takautuvasti siltä ajalta kuin oikeus korvausten hakemiseen on voimassa eli viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan (KotoL 54 §). Ne kunnat ja hyvinvointialueet, joille arvonlisäveroa ei ole korvattu, voivat hakea sitä takautuvasti siltä ajalta, kun edellä mainittu oikeus korvauksen hakemiseen on voimassa.

2.4 Salassa pidettävä aineisto

Korvaushakemuksissa voi olla mukana arkaluontoisia tietoja sisältäviä asiakirjoja. Salassa pidettävää aineistoa sisältävät asiakirjat on säilytettävä ja arkistoitava lukittuun tilaan arkistolaisissa (831/1994) säädetyllä tavalla. Asiakirjojen ja arkaluontoisten tietojen salassa pidosta ja tällaisten tietojen käsittelystä säädetään arkistolain lisäksi muun muassa laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Lisäksi henkilötietojen käsittelystä tulee ottaa huomioon EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa (EU) 2016/679 ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetyt asiat.

2.5 Valvonta ja tarkastukset

KEHA-keskus valvoo haettavien kustannusten liittymistä korvattaviin kustannusperusteisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että haettavat kustannukset liittyvät ELY-keskuksen tekemään päätökseen kotoutumislain mukaisten kustannusten korvaamisesta tai ennen vuotta 2023 tehtyyn sopimukseen erityiskustannusten korvaamisesta. ELY- ja KEHA-keskuksella tulee olla myös mahdollisuus tarkastaa kustannukset paikan päällä tai esim. pistokokein.

Korvaushakemuksissa esitettyjen tietojen tarkastaminen tulee olla riittävällä tarkkuudella dokumentoitu. Esimerkiksi kuitit ja muut relevantit asiakirjat on säilytettävä asianmukaisesti. Hakemuksia myöhemmin tarkasteltaessa tulee mm. tarkastusmerkintöjen ja päivämääräkuittausten perusteella voida todeta, mitä tietoja KEHA-keskuksessa on tarkastettu.

2.6 Korvausten palautusvelvollisuus ja muutoksenhaku

KEHA-keskus voi määrätä kunnan/kuntayhtymän tai hyvinvointialueen palauttamaan valtion maksaman korvauksen tai osan siitä, mikäli esim. korvauksia on maksettu liikaa tai sitä on suoritettu virheellisesti. Edellytyksistä korvausten palauttamiseksi säädetään kotoutumislain 55 §:ssä.

Kotoutumislain 82 §:n mukaan kunta tai hyvinvointialue voi hakea KEHA-keskuksen tekemään korvauspäätökseen muutosta valittamalla. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetulla lailla (808/2019), jollei muualla laissa toisin säädetä.

2.7 Tiedonsaantioikeudet

Kotoutumislain 87 §:ssä ja 87 a – g §:ssä säädetään tiedonsaantioikeuksista eri viranomaisten ja muiden kotoutumista edistävien toimijoiden välillä

Lain 87 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä, aluehallintovirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, kehittämis- ja hallintokeskuksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskuksesta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta. Tämän säännöksen myötä esimerkiksi kunta saa tarvittavat oleskelulupa- ja kotikuntatiedot Maahanmuuttovirastolta sekä Digi- ja väestötietovirastolta voidakseen hakea korvauspäätöksiä tai korvausten maksamista. Lisäksi tämän säännöksen nojalla ELY- ja KEHA-keskus saavat tarvittavat tiedot mm. kunnalta ja toisiltaan käsitelläkseen kyseisiä hakemuksia sekä tehdäkseen päätöksiä korvauksiin liittyen.

Kotoutumislain 87 e §:n mukaan *kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumislain 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä, jolle tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle vuoden 2022 aikana kunnalle sellaisia kustannuksia, joista kunta voi hakea 46, 47, 48, 49 tai 51–53 §:ssä tarkoitettuja korvauksia. Tämä säännös mahdollistaa sen,*

että sote-järjestämisvastuun siirtymisen 1.1.2023 jälkeen kunta voi saada tietoa hyvinvointialueelta kunnalle 2022 loppuun mennessä syntyneistä kustannuksista, erityisesti sote-erityiskustannuskorvausten sekä toimeentulotuen maksamista koskevien kustannusten ja niihin liittyvien tulkkaukustannusten korvausten hakemiseen.

Kotoutumislain 87 f §:n 1 momentin mukaan *hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumislain 46, 47, 48, 49, 51 tai 52 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilöstä. Hyvinvointialueella on lisäksi oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumislain 53 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot mainituissa pykälässä tarkoitettu ihmiskaupan uhrista.* Tämä säännös mahdollistaa sen, että hyvinvointialue saa muun muassa tarvittavat tiedot oleskeluluvasta ja kotikunnasta voidakseen hakea kotoutumislain mukaisia korvauksia.

Kotoutumislain 87 f §:n 2 momentin mukaan *ELY-keskuksella ja hyvinvointialueella on oikeus saada toisiltaan maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumislain 49 §:n 2 momentissa, 52 §:n 1 momentissa tai 53 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa, 52 tai 53 §:ssä tarkoitettu henkilöstä.* Tämä säännös mahdollistaa sen, että hyvinvointialue voi hakea päätöstä ELY-keskukselta, joka voi tehdä kyseisen päätöksen erityiskustannuskorvauksista (49 §) tai sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta (52 §). Lisäksi tämä säännös yhdessä 87 §:n kanssa mahdollistaa sen, että ELY-keskus voi pyytää 53 §:ssä edellytetyllä tavalla ihmiskaupan uhrien auttamisesta huolehtivan vastaanottokeskuksen johtajan lausunnon siitä, ovatko korvattaviksi haetut kustannukset aiheutuneet ihmiskaupan uhrin asemasta johtuvien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä.

Kotoutumislain 87 f §:n 3 momentin mukaan *KEHA-keskuksella on oikeus saada hyvinvointialueelta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumislain 54 §:n 1 momentissa tai 55 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tai 51–53 §:ssä tarkoitettu henkilöstä.* Tämä säännös mahdollistaa sen, että KEHA-keskus voi maksaa hyvinvointialueelle korvauksia ja tehdä siihen liittyviä tarkistuksia ja vaatia palauttamaan virheellisesti maksettua korvausta.

Kotoutumislain 87 f §:n 4 momentin mukaan *hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumislain 45 a §:ssä tarkoitettujen korvausten tarkastelemiseksi välttämättömät tiedot kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilöstä.* Tämä säännös mahdollistaa sen, että hyvinvointialue voi tarkastaa, että sille on maksettu laskennallista korvausta sen alueella asuvista kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

3 Laskennallinen korvaus

Laskennallinen korvaus maksetaan kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä kotoutumislain 45 §:n mukaisesti

kunnalle ja 45 a §:n mukaisesti hyvinvointialueelle. Laskennallinen korvaus maksetaan valtion varoista.

Kyseinen korvaus maksetaan kunnalle kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetun henkilön ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä.

Laskennallinen korvaus on tarkoitettu kunnalle lähtökohtaisesti kunnan kotouttamisohjelmassa mainittuihin kotoutumista edistävien ja tukevien palveluiden ja toimenpiteiden järjestämiseen ja kehittämiseen. Laskennallisella korvauksella voidaan toteuttaa kunnassa kotoutumista tukevaa toimintaa, kuten sivistys-, kulttuuri-, nuoriso- ja vapaa-ajan toimintaa sekä osallisuutta edistäviä ja rasismien ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja palveluita.

Laskennallista korvausta maksetaan hyvinvointialueille kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kotoutumista edistävien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä. Kyseisen korvauksen ei kuitenkaan ole tarkoitus kattaa kaikkia kyseisten henkilöiden sote-palveluiden kustannuksia, koska hyvinvointialueen tehtävänä on tarjota sote-palveluita kaikille alueellaan asuville henkilöille yhtäläisesti.

Kunnille ja hyvinvointialueille maksettava laskennallinen korvaus määritellään valtioneuvoston asetuksella kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan ja hyvinvointialueen kustannusten korvaamisesta valtion varoista (1393/2011).

Laskennallista korvausta maksetaan 1.3.2023 alkaen kunnille ja hyvinvointialueille myös tilapäistä suojelua saavista henkilöistä, joilla on kotikunta.

Laskennallista korvausta maksetaan:

kunnille (pois lukien Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvat kunnat):

- 7 vuotta täyttäneen henkilön osalta 1 955 euroa vuodessa ja
- alle 7-vuotiaan henkilön osalta 6 503 euroa vuodessa.

Ahvenanmaan maakunnan kunnille:

- 7 vuotta täyttäneen henkilön osalta 2 300 euroa vuodessa ja
- alle 7-vuotiaan henkilön osalta 6 845 euroa vuodessa.

hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille:

- 7 vuotta täyttäneen henkilön osalta 345 euroa vuodessa ja
- alle 7-vuotiaan henkilön osalta 342 euroa vuodessa.

7 vuotta täyttäneen henkilön korvausta maksetaan 7-vuotissyntymäpäivää seuraavasta kuukaudesta alkaen ja alle 7-vuotiaan korvausta maksetaan sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 7 vuotta.

Laskennallinen korvaus maksetaan lähtökohtaisesti automaattisesti kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaisista henkilöistä lukuun ottamatta ihmiskaupan uhreja, joista kunnan ja hyvinvointialueen tulee hakea laskennallinen korvaus erillisellä hakemuksella. Laskennallinen korvaus maksetaan aina täysinä kuukausina.

Laskennallista korvausta maksetaan pääsääntöisesti kolme vuotta. Ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitetussa pakolaiskiintiössä Suomeen otetuista henkilöistä laskennallista korvausta maksetaan kuitenkin neljän vuoden ajalta. Neljän vuoden korvausaika koskee myös kiintiöpakolaisen perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapunutta perheenjäsentä.

Laskennalliset korvaukset maksetaan pääsääntöisesti automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Automaattisesti maksettavat laskennalliset korvaukset on kuvattu UMA-järjestelmän ohjeessa "Automatisoidun laskennallisen korvauksen toiminnallisuus". Ohje on saatavilla UMA-järjestelmässä.

Alla esitetyt korvausajan alkamista koskevat kohdat koskevat pääasiallisesti myös muita kotoutumislain mukaisia korvauksia.

Korvausajan alkaminen

- 1) Korvausaika alkaa pääasiallisesti siitä, kun henkilölle kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun oleskeluluvan saamisen jälkeen rekisteröidään ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään. Korvausta maksetaan siis lähtökohtaisesti kunnassa asumisen ja hyvinvointialueelta palvelujen saamisen perusteella (KotoL 44 §:n 3 mom.).
- 2) Jos kyseisellä henkilöllä ei ole oleskelulupaa maahan tullessaan, eikä hän voi oleskeluluvan saatuaan saada kotikuntalain mukaista kotikuntaa, korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hänelle on myönnetty oleskelulupa. Säännös on tarkoitettu selkeyttämään henkilöiden asemaa, jotka kuuluvat kotoutumislain 2 §:n 2 momentin korvausten soveltamisalaan, mutta eivät oleskelulupansa tilapäisyydestä johtuen voi saada kotikuntaa Suomessa. Tällaisia henkilöitä voivat olla maasta poistamisen estymisen tai ulkomaalaislain poissulkemislausekkeen soveltamisen vuoksi tilapäisen oleskeluluvan saaneet (UikL 51 ja 89 §). Tällöin kuntaan muutto ja siellä asuminen voidaan osoittaa esimerkiksi voimassaolevalla vuokrasopimuksella.
- 3) Henkilön, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla eli tilapäistä suojelua saavan henkilön osalta korvausta maksetaan kuitenkin vasta, kun hänelle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään (KotoL 44 §:n 4 mom., 1.3.2023 alkaen). Tilapäistä suojelua saava henkilö, jolla ei ole kotikuntaa, on vastaanottopalveluiden piirissä, eikä hänestä myönnetä kotoutumislain mukaisia korvauksia pois lukien mahdollinen alkukartoituksesta maksettava korvaus.
- 4) Jos korvausten piiriin kuuluva henkilö asuu oleskelulupapäätöksen myöntämisen jälkeen vastaanottokeskuksessa odottamassa kuntaan siirtymistä eikä hänelle ole rekisteröity kotikuntaa, ei vastaanottokeskuksessa vietetyltä ajalta makseta laskennallisia korvauksia, sillä henkilö saa palvelut vastaanottokeskukselta. Laskennallinen korvaus voidaan kuitenkin maksaa kunnalle ja hyvinvointialueelle, vaikka henkilö on edelleen vastaanottokeskuksessa, jos kotikuntarekisteröinti on tehty oleskeluluvan saamisesta

vastaanottokeskuspaikkakunnalle ja henkilöllä on tosiasiallinen mahdollisuus saada palveluita kunnassa ja hyvinvointialueella.

Jos henkilöllä on ennen kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun oleskeluluvan myöntämistä ollut jollain muulla perusteella myönnetty jatkuva tai tilapäinen (esim. opiskeluun perustuva) oleskelulupa ja aiemmin rekisteröity kotikunta, laskennallisen korvauksen korvausajan alkamisajankohdaksi katsotaan ensimmäisen kotikunnan rekisteröinnin ajankohta Tällöin laskennallisen korvauksen maksatus käynnistyy, jos korvausaikaa on jäljellä ensimmäisestä kotikunnan rekisteröintiajankohdasta laskettuna.

3.2 Suomessa syntyneen lapsen laskennallinen korvaus

Suomessa syntyneestä lapsesta maksetaan laskennallista korvausta, jos lapsi ei saa Suomessa syntymisen perusteella Suomen kansalaisuutta (kts. kohta 2.1) ja vähintään toinen vanhemmista kuuluu laskennallisen korvauksen piiriin. Laskennallista korvausta maksetaan siitä lähtien, kun lapsen ensimmäinen oleskelulupa on myönnetty. Laskennallinen korvaus maksetaan 1.3.2023 alkaen kunnille ja hyvinvointialueille myös kotikunnan saaneista tilapäistä suojelua saavista henkilöistä ja täten myös kyseisten henkilöiden Suomessa syntyneistä lapsista.

Lapsen korvausaika seuraa vanhempien korvausaikaa. Lapsen laskennallisen korvauksen korvausaika alkaa siis pääsääntöisesti vanhemman ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä, ellei hänen vanhempaansa koske jokin kappaleessa 3.1 esitetyistä poikkeuksista, jonka mukaan vanhemman korvausaika alkaisi oleskeluluvasta. Mikäli vanhemmilla on eri pituinen korvausaika johtuen esimerkiksi Suomeen saapumisen ajankohdasta, lapsesta maksetaan korvausta noudattaen sen vanhemman korvausaikaa, joka on pidempään voimassa. Tätä noudatetaan tilanteissa, joissa molemmat vanhemmat ovat asuneet Suomessa lapsen syntymähetkellä. Lisäksi vanhemmilla tulee olla lapsen syntymähetkellä voimassa oleskeluluvat, joiden perusteella kunta ja hyvinvointialue ovat oikeutettuja saamaan heistä korvauksia. Muissa tapauksissa noudatetaan äidin korvausaikaa.

Mikäli lapsi saa Suomen kansalaisuuden Suomessa syntymisen perusteella, ei korvausta makseta (ks. kohta 2.1).

3.3 Laskennallisen korvauksen hakeminen ja maksatus

Kotoutumislain 45 ja 45 a §:ssä tarkoitettu laskennallinen korvaus maksetaan pääsääntöisesti kunnalle ja hyvinvointialueelle ilman erillistä hakemusta kaikista henkilöpiirissä olevista henkilöistä, joilla on:

- korvaukseen oikeuttava oleskelulupa
- korvausaikaa jäljellä
- kotikunta rekisteröity väestötietojärjestelmään
- henkilötunnus olemassa UMA-järjestelmässä

Automatisoitu maksatus perustuu UMA-järjestelmän asiakas- ja oleskelulupatiedot sekä väestötietojärjestelmän kotikuntatiedot yhdistävään toiminnallisuuteen, joka muodostaa automaattisesti kuntakohtaisen maksuehdotelman jokaisen kuukauden ensimmäisen päivän iltana. Laskennallinen korvaus maksetaan aina kunnalle, joka on kuun 1. päivä väestötietojärjestelmän mukaan henkilön kotikunta, ja hyvinvointialueelle, johon kyseinen kunta kuuluu. Henkilöt, joiden

ensimmäinen kotikunta rekisteröidään väestötietojärjestelmään myöhemmin kyseisen kuukauden aikana, nousevat automaattisesti muodostuvalle henkilöllistalle ja sen myötä maksuehdotelmaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Maksatusalkaa tästä ja kompensoituu vastaavasti maksatuksen loppupäässä.

Maksuehdotelma siirtyy automaattisesti maksujärjestelmään, josta se maksetaan kunnalle ja hyvinvointialueelle. Kunta ja hyvinvointialue voivat tarkastaa maksatuksen pohjana olevan henkilöllistauksen UMA-järjestelmän Kuntakorvaukset/Hyvinvointialueet-näkymästä. UMA-järjestelmään päästäkseen kunta ja hyvinvointialue tarvitsevat Maahanmuuttovirastosta haettavat käyttäjätunnukset ja Digi- ja väestötietovirastosta haettavan sähköisen tunnistautumiskortin.

Ne maksatusten henkilöpiiriin kuuluvat henkilöt, joiden henkilötunnus tai tieto kotikuntamerkinästä eivät henkilöllistauksen muodostumisen hetkellä ole UMA- tai VTJ-järjestelmissä, eivät listaudu automaattisiin maksatusehdotelmiin. KEHA-keskus maksaa ilman erillistä hakemusta kunnille ja hyvinvointialueille laskennallisen korvauksen kyseisistä henkilöistä elokuun 2023 loppuun asti. Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee 1.9.2023 alkaen hakea **korvausten maksamista** KEHA-keskuksesta sähköisellä asiointilomakkeella aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi. [Hakemuksen liitteeksi tulee liittää henkilöluettelo](#) (lomake tem703a kunta, lomake tem703b hyvinvointialue tai lomake tem703c Ahvenanmaan kunnat).

Kunnan tai hyvinvointialueen tulee hakea erillisellä hakemuksella laskennallista korvausta niistä ihmiskaupan uhreista ja heidän perheenjäsenistään, jotka kuuluvat kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin, sekä niistä 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä, joiden henkilötunnus tai tieto kotikuntamerkinästä eivät ole henkilöllistauksen muodostumisen hetkellä UMA- tai VTJ-järjestelmässä. Kun laskennallista korvausta maksetaan 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuista henkilöistä, se maksetaan sekä kunnalle että hyvinvointialueelle siten kuin valtioneuvoston asetuksessa (1393/2011) on tarkemmin määritelty. Täten, kun KEHA-keskus käsittelee tällaisen hakemuksella haetun laskennallisen korvauksen ja päättää kyseisen korvauksen maksatuksesta, tulee sen ilmoittaa myös sille kunnalle tai hyvinvointialueelle, jonka alueella kyseinen henkilö asuu ja joka ei hakemusta tehnyt, ja aloittaa maksatus myös sille kuuluvan osuuden osalta.

Jos kunta tai hyvinvointialue hakee korvauksia erillisellä hakemuksella, korvauksia haetaan neljännesvuosittain aluehallinnon asiointipalvelusta. Korvausta tulee hakea viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvauksia haetaan. Hakemusta on mahdollista täydentää kahden vuoden määräajan jälkeen. Täydennyksessä ei voi esittää täysin uusia korvauserusteita vaan sen tulee liittyä jo haettuihin korvauserusteisiin.

Hakemuksen liitteenä tulee olla henkilöluettelo tai vastaavin tiedoin kunnan ja hyvinvointialueen laskituksen tuottama luettelo niistä kunnassa hakemusajankohtana asuneista tai hyvinvointialueelta palveluita saaneista henkilöistä, joita hakemus koskee (lomake tem703a kunta, lomake tem703b hyvinvointialue tai lomake tem703c Ahvenanmaan kunnat).

Myös erillisellä hakemuksella haettu laskennallinen korvaus korvataan täysinä kuukausina vastaavalla logiikalla, millä automatisoitu laskennallinen korvaus maksetaan. Maksatusta tulee hakea siitä kuukaudesta lähtien, jonka 1. päivä henkilön kotikunta on ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmässä. Jos henkilön kotikuntarekisteröinti on tapahtunut muuttokuukauden 1. päivän jälkeen, maksatusta haetaan seuraavan kuukauden alusta lähtien ja korvausaika kompensoidaan vastaavalla tavalla maksatuksen loppupäässä.

4 Kotoutumislain 50 §:n mukainen korvaus alkukartoituksen järjestämisestä

4.1 Korvaus alkukartoituksen järjestämisestä

Valtioneuvoston asetuksen kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan ja hyvinvointialueen kustannusten korvaamisesta valtion varoista mukaan kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta kotoutumislain 9 §:ssä tarkoitetun alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista 700 euroa jokaisesta alkukartoitukseen osallistuneesta. Korvaus voidaan maksaa saman henkilön osalta vain kerran. ELY-keskusten, kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen (jatkossa *TE-toimisto*) yhteistyön kautta tulee selvittää, onko alkukartoitus laadittu samasta henkilöstä aiemmin.

Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että kunta on järjestänyt ainakin kotoutumisen edistämiseen liittyvästä alkukartoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (570/2011) 1 §:n 2 momentin mukaisen alkuhaastattelun. Asetuksen mukaan alkukartoitukseen sisältyy alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä. Alkuhaastattelu tehdään kaikille alkukartoitukseen osallistuville ja siinä selvitetään seuraavat maahanmuuttajan yleiset kotoutumisvalmiudet: luku- ja kirjoitustaito, suomen ja ruotsin kielen taito, opiskelutaidot ja -valmiudet, aikaisempi koulutus ja työkokemus, erityistaitoihin liittyvä osaaminen sekä muut vahvuudet, omat työllistymis- ja koulutustoiheet sekä elämäntilanne ja siitä johtuvat palvelutarpeet.

Kotoutumislain 10 §:ssä on määritetty TE-toimiston ja kunnan menettely ja vastuunjako alkukartoituksen järjestämisessä. Lainkohdan mukaan kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytävälle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Hyvinvointialue voi osallistua alkukartoituksen laatimiseen silloin kuin maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan tai TE-toimiston sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen yhteensovittamista.

Korvaus alkukartoituksen järjestämisestä maksetaan, jos maahanmuuttaja ei kunnan alkuhaastattelua tehtäessä ollut oikeissa hakeutua työmarkkinoille ja TE-toimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilun järjestämään alkukartoitukseen. Pelkkä merkintä TE-toimistoon rekisteröitymisestä ei kuitenkaan vielä osoita, että TE-toimisto olisi myös tehnyt alkukartoituksen. Merkityksellistä korvauksen maksamisen kannalta on, että alkukartoitus on tosiasiallisesti tehty kunnassa, ei TE-toimistossa ja että henkilö ei ollut kartoitusta tehtäessä tai välittömästi sen jälkeen oikeissa hakeutua TE-toimiston asiakkaaksi.

Alkukartoituksesta kunnalle maksettava **korvaus pitää sisällään myös tulkitsemis- ja kääntämiskustannukset**. Tällöin kunta ei voi hakea kotoutumislain 48 §:n mukaisia korvauksia KEHA-keskukselta alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuvista tulkitsemiskustannuksista.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleelle lapselle tulee laatia alaikäisen kotoutumissuunnitelma, jota edeltää alkukartoitus, jolloin heidän osaltaan korvausta kunnalle voidaan pitää perusteltuna. Jos alkukartoitus on järjestetty muulle alaikäiselle ja se on ollut perusteltua kotoutumisen edistämiseksi, voidaan korvaus alkukartoituksesta maksaa. Aivan pienelle lapselle tehtyä alkukartoitusta ei voida pitää perusteltuna, jos lapsi ei ikänsä ja kehitystasonsa vuoksi ymmärrä asian merkitystä.

Kunta voi hakea myös perheen kotoutumissuunnitelmaa edeltävästä alkukartoituksesta korvauksia kunkin perheenjäsenen osalta, mikäli perheenjäsenelle ei ole aiemmin laadittu alkukartoitusta ja mikäli alkukartoituksessa on tosiasiallisesti arvioitu kunkin perheenjäsenen osaamista ja palvelutarvetta sekä hänelle asetettavia tavoitteita, koulutusta ja palveluita erikseen ja hänen kanssaan keskustellen.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun osallistuva kunta ei voi saada kotoutumislain mukaista korvausta työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle tehtyyn alkukartoitukseen. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020, jatkossa *kokeilulaki*) 12 §:n 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta vastaa kotoutumislain 2 luvussa TE-toimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen TE-toimiston sijaan. Kokeilulaissa tarkoitettujen tehtävien rahoitus määräytyy kokeilulain 16 §:n mukaisesti. Kokeilulaki ei sulje pois kotoutumislain 50 §:n soveltamista, kun on kyse työvoiman ulkopuolella olevalle henkilölle tehtävästä alkukartoituksesta.

Kotoutumislain soveltamisalaan kuuluvilla henkilöillä, mukaan lukien ulkomaalaislain 110 §:n nojalla tilapäistä suojelua saavalle henkilölle, laaditusta alkukartoituksesta voidaan maksaa 50 §:n mukainen korvaus riippumatta siitä, onko henkilöllä kotikunta.

4.2 Korvauksen hakeminen

Korvaushakemuksesta tulee ilmetä henkilön perustiedot, henkilötunnus merkittynä ilman henkilötunnuksen loppuosaa, ensimmäisen ja/tai nykyisen oleskeluluvan voimassaoloaika ja status, tiedot alkukartoituksen käynnistämisen- ja päättymisajankohdasta sekä alkuhaastattelun pitämisen ajankohdasta. Alkuhaastattelun tai alkukartoituksen sisältöä ei tule liittää korvaushakemuksen tueksi.

Kunta hakee alkukartoituksen korvauksia ensisijaisesti sähköisellä asiointilomakkeella aluehallinnon asiointipalvelussa sahkoinenasiointi.ahtp.fi (liitteenä lomake tem710). Korvausten maksaminen alkukartoituksesta ei edellytä ELY-keskuksen ja kunnan välistä sopimusta kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

5 Todellisten kustannusten mukaan maksettavat korvaukset

5.1 Korvaus kunnan tai hyvinvointialueen maksamasta täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta (46 §)

Kunnalle tai hyvinvointialueelle, joka on maksanut kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentin mukaiselle henkilölle toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitettua toimeentulotukea tai toimeentulotuesta annetun lain soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 66/1998), korvataan siitä aiheutuvat kustannukset enintään kolmelta vuodelta.

Kansaneläkelaitos maksaa perustoimeentulotuen. Kotoutumislain mukaisten perustoimeentulotuen kustannusten korvaamisesta Kansaneläkelaitokselle säädetään toimeentulotuesta annetun lain 5 a §:ssä.

Kuntien ja hyvinvointialueiden osalta pykälää sovelletaan kuntien ja hyvinvointialueiden maksamiin täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannuksiin. Vuodesta 2023 alkaen hyvinvointialue maksaa ehkäisevän ja täydentävän toimeentulon. Kunta voi kuitenkin hakea takautuvasti korvauksia maksamastaan toimeentulotuesta vuoden 2022 loppuun mennessä syntyneistä kotoutumislain mukaisista kustannuksista.

Korvauksia haetaan aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi. Korvaushakemuksesta tulee vähentää mahdolliset Kansaneläkelaitokselta toimeentulotuen takaisin saadut perinnät.

Kunta- ja hyvinvointialuekorvauksia käsittelevällä ja maksavalla KEHA-keskuksella tulee olla saatavilla tieto siitä, ketkä korvausten piiriin kuuluvista henkilöistä ovat saaneet toimeentulotukea tai paluumuuttoavustusta kunnalta tai hyvinvointialueelta.

Kunnan ja hyvinvointialueen on omalta osaltaan toimitettava KEHA-keskukselle henkilöluettelo korvausten piiriin kuuluvista henkilöistä, joiden toimeentulotuki tai paluumuuttoavustuksen kustannukset korvataan kunnalle ja hyvinvointialueelle (lomake tem704). Lomakkeeseen täytetään avustuksen saajien nimi ja syntymäaika (ilman tunnusosaa), ensimmäinen väestötietojärjestelmään merkitsemispäivä ja maksettujen korvausten määrä euroina. Kunta ja hyvinvointialue voivat toimittaa vastaavat tiedot myös muulla tavoin.

Mikäli osa perheestä on korvausten piirissä ja osa ei, toimeentulotuki on ositettava siten, että korvausta haetaan vain niiden henkilöiden osalta, jotka todellisuudessa kuuluvat korvauksen piiriin.

5.2 Korvaus vastaanottoon varautumisesta (47 a §)

Kotoutumislain 47 a §:n mukaan kunnalle voidaan korvata kiintiöpakolaisten eli ulkomaalaislain 90 §:n mukaisessa pakolaiskiintiössä vastaanotettujen henkilöiden vastaanottamiseen varautumisesta aiheutuneita välttämättömiä kustannuksia. Kustannusten korvaamisen edellytyksenä on ELY-keskuksen päätös kustannusten korvaamisesta eli vastaanottoon varautumisen kustannusten korvaaminen edellyttää erillistä sopimista ELY-keskuksen ja kunnan kesken.

Kunta vastaa kiintiöpakolaisten vastaanotosta kuntaan. Kun kunta tekee päätöksen kiintiöpakolaisena saapuvan henkilön vastaanotosta ja ELY-keskus osoittaa henkilön kuntaan, kunta varaa henkilölle asunnon. Kiintiöpakolaisen maahantulo saattaa kuitenkin kestää kuntaan osoittamisesta joitain kuukausia. Asunnon varaamisesta syntyneitä kustannuksia kuten vuokria, sähkölaskuja, kotivakuutuksen kustannuksia tai välttämättömiä asunnon kalustamiskuluja voidaan korvata kunnalle silloin, kun asunnon varaamista ennen henkilön tai perheen Suomeen tuloa tai kuntaan muuttoa ei ole voitu välttää.

Lähtökohtana on, että asunnon kalusteiden ja käyttötarvikkeiden hankinta tehdään pääasiassa sen jälkeen, kun henkilö on saapunut kuntaan ja voi osallistua hankintoihin. Kunnan tulee kuitenkin avustaa henkilöä hankinnoissa hänen saavuttuaan kuntaan, mikäli sille on tarvetta. Tällöin hankinnat voidaan rahoittaa hyvinvointialueen hakemalla toimeentulotukeen liittyvällä maksusitoumuksella. Jos henkilöllä on ilmeisistä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeista johtuva erityisen tuen tarve, voi olla tarpeen, että henkilöä avustaa hyvinvointialueen sosiaalihuollon ammattipätevyiden omaava henkilö.

Välillä on kuitenkin tarpeen järjestää asuntoon etukäteen valmiiksi välttämättömiä kalusteita (esimerkiksi sänky) sekä ensimmäisten päivien käyttötavaroita (esimerkiksi ruokaa, vessapaperia, liinavaatteet, ruuanlaittovälineet, perusastiat ja puhelinliittymä). Vastaanottoon varautumisen kustannuksina voidaan korvata kunnalle asunnon kalustamisen tai ensimmäisten päivien käyttötavaroiden kustannuksia perustelluista syistä. Kunta ja hyvinvointialue voivat myöskin tarvittaessa sopia asunnon kalustamisesta ennen henkilön saapumista Suomeen siten, että hyvinvointialue vastaa henkilön puolesta asioinnista henkilölle haettavalla etuudella etukäteen hankittavista ensimmäisten päivien välttämättömistä kalusteista ja muista tarvikkeista.

Kustannuksia voidaan korvata enintään neljän kuukauden ajalta ennen henkilön Suomeen tuloa tai kuntaan muuttoa. Perustellusta syystä kustannukset voidaan korvata enintään kahdeksalta kuukaudelta, esimerkiksi jos henkilön Suomeen saapumisprosessi venyy henkilöstä johtumattomista tai muuten ennakoimattomista syistä, ja kunnan asuntotilanne sitä edellyttää. Henkilön kuntaan saapumisen jälkeen asunnon kustannukset, kuten vuokra, sähkö- ja vesilaskut, siirretään henkilön nimiin ja kustannukset siirtyvät henkilön itsensä maksettavaksi. Kustannuksia voidaan kattaa henkilön saamista etuuksista, kuten toimeentulotuesta tai asumistuesta, eikä niitä enää korvata kunnalle vastaanottoon varautumisen kustannuksina.

Vuoden 2022 loppuun asti vastaanottoon varautumisen kustannuksista on voitu sopia osana 49 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisia muita kustannuksia koskevia sopimuksia. Sopimuksia ei tule uusia tai päivittää enää vuoden 2023 alun jälkeen, vaan jatkossa ELY-keskusten tulee tehdä kunnille päätöksiä mahdollisten muutostarpeiden myötä. Myös uusista korvauksista ELY-keskus tekee päätöksen.

5.3 Korvaus tulkitsemisen järjestämisestä (48 §)

Tulkitsemisesta aiheutuvat kustannukset korvataan kunnalle tai hyvinvointialueelle, kun tulkitsemisen palveluita järjestetään kotoutumislaisissa tarkoitettujen toimenpiteiden järjestämiseen lain 2 §:n 2 tai 3 momentin mukaiselle henkilölle.

Kustannukset korvataan kunnalle, kun käytettävät tulkitsemispalvelut liittyvät kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentin mukaiselle henkilölle järjestetyn kotoutumislain 10 §:n mukaisen alkukartoituksen tai kotoutumissuunnitelman laatimiseen, maahantulon alkuvaiheen kotoutumispalvelujen käyttöön, perehdyttämiseen kunnassa (asioiminen kaupassa, postissa ja viranomaisissa, julkisen liikenteen käyttö jne.) sekä koulun tai varhaiskasvatuksen ja kodin väliseen yhteistyöhön.

Hyvinvointialueelle syntyviä kustannuksia ovat kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuille henkilöille järjestetystä tulkitsemisestä aiheutuneet kustannukset, jotka liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Kunta hakee korvaukset sille syntyneisiin tulkkauksekustannuksiin ja hyvinvointialue hakee korvaukset sille syntyneisiin tulkkauksekustannuksiin.

Tulkkauksekustannusten lisäksi voidaan tapauskohtaisesti korvata yllä mainittuihin tilanteisiin liittyviä kääntämisestä aiheutuneita kustannuksia, jos ne ovat olleet maahanmuuttajan kotoutumisen edistämisen ja asian selvittämisen kannalta välttämättömiä. Yleisiä materiaalikäännöksiä esim. ohjeita ja esitteitä ei kuitenkaan pääsääntöisesti korvata.

Tulkitsemisen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiselle ei ole laissa määriteltyä enimmäisaikaa. Tulkitsemisen tarve on kuitenkin suurin kotoutumisen alkuvuosina. Tarve vähenee kielitaidon kehittyessä ja muun kotoutumisen edetessä. Kustannuksia ei korvata siitä päivästä alkaen, kun henkilö on Suomen kansalainen.

Tulkitsemisen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan kunnalle ja hyvinvointialueelle kunkin palveluntuottajan kunnalle tai hyvinvointialueelle esittämän laskutuksen perusteella (katso kohta 2.3 palveluiden arvonlisäverollisuudesta).

Kunnan ja hyvinvointialueen tulee kuitenkin pyrkiä tulkkauksekustannusten hallintaan varmistamalla, että tulkkaukset on kotoutumisen edistämisen ja asian selvittämisen kannalta tarkoituksenmukaisia ja että tulkkauksen laskutusperusteet ja -määrät ovat tarkoituksenmukaisia. Etenkin tarkoituksenmukaisuuteen tulee kiinnittää huomiota silloin, kun tulkkauksen tarve ilmenee kotoutumissuunnitelman voimassaolon päätyttyä. Etätulkkaukset puhelimen tai videon välityksellä tulisi käyttää silloin, kun se on asian selvittämisen kannalta mahdollista ja kustannustehokasta. Mikäli tulkkaukspalveluiden osalta haetaan korvattavaksi matka- ja majoituskuluja, kulut korvataan soveltuvin osin kunnan tai valtion matkustussäännön hinnoittelun mukaisesti.

Kotoutumissuunnitelmia tehtäessä tai päivitettäessä yhdessä korvausten piiriin kuuluvan henkilön ja kunnan sekä hyvinvointialueen ja/tai TE-toimiston/työllisyyden edistämisen kuntakokeilun kanssa, kunta voi huolehtia tulkitsemiskuluista ja hakea niistä korvausta KEHA-keskukselta. Kuntakokeilukuntien TE-palveluissa tulkkauksekustannukset rahoitetaan toimintamenoista.

Laskutuksessa on otettava huomioon, että Suomessa asuvalla vammaisella maahanmuuttajalla on oikeus Kansaneläkelaitoksen järjestämään tulkkaukspalveluun (laki vammaisten henkilöiden tulkkaukspalveluista (133/2010). Mainitun lain mukaan oikeus

tulkkaukseen on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma, ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta viittomakielellä tai jollakin kommunikaatiota selventävällä menetelmällä.

Korvaushakemuksen liitteistä tulee selvittää mm. se, että tulkitseminen on tapahtunut ja että tulkitsemista on tarvinnut korvausten piiriin kuuluva henkilö (henkilön nimi ja syntymäaika) sekä sisältääkö haetut kustannukset arvonlisäveron. Mikäli kyseessä on ryhmätulkkaus, KEHA-keskuksen on pyydettävä vähintään kahden henkilöpiiriin kuuluvan osallistujan tiedot.

Kunnan ja hyvinvointialueen tulee kunkin toimittaa hakemuksen yhteydessä tulkitsemis- ja kääntämiskustannuksista riittävät selvitykset laskukopioineen. Jos hakemuksen liitteeksi tulevien laskukopioiden määrä on suuri, voivat kunta ja hyvinvointialue toimittaa kirjapidon otteen tai muun vastaavan selvityksen. KEHA-keskus voi tarvittaessa suorittaa tarkastuksen pyytämällä laskukopioita.

Tulkitsemisen palveluiden yleisiä käyttötarpeita kunnassa:

- kuntaan osoitetun henkilönvastaanottoon liittyvät toimenpiteet
- kotoutumissuunnitelman tai perheen kotoutumissuunnitelman laadinta
- ohjaus ja neuvonta
- vastaava kotoutumista edistävä palvelu tai toimenpide
- varhaiskasvatuksen ja koulun sekä kodin välinen yhteistyö

Tulkitsemisen palveluiden yleisiä käyttötarpeita hyvinvointialueella:

- kuntaan osoitetun henkilön vastaanottoon liittyvät toimenpiteet, jos henkilöllä on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarve
- kiintiöpakolaisen alkuvaiheen terveystarkastus
- sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteydessä
- täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen liittyvä ohjaus ja neuvonta
- alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen asumisen ja tuen tarjoamisen yhteydessä vastaava kotoutumista edistävä palvelu tai toimenpide

Erillistä asiakaskohtaista sopimusta kunnan ja ELY-keskuksen välillä tulkitsemiskustannusten korvaamisesta ei edellytetä, mutta tulkitsemispalveluiden yleiset käyttötarpeet tulee käydä läpi kunnan ja ELY-keskuksen välistä sopimusta kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä laadittaessa. Tulkkaus-kustannusten korvaus hyvinvointialueelle ei edellytä sopimusta ELY-keskuksen kanssa.

Tulkkauskorvauksia haetaan aluehallinnon asiointipalvelussa, sahkoinenasiointi.ahtp.fi.

5.4 Ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki (49 §)

Kotoutumislain 49 §:n mukaan kunnille ja hyvinvointialueille voidaan korvata kustannuksia Suomesta turvapaikkamenettelyn kautta oleskeluluvan saaneiden tai pakolaiskiintiössä vastaanotettujen ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten tuesta ja asumisen järjestämisestä. Tavoitteena on turvata pakolaisina saapuneiden lasten asuminen, päivittäinen kasvatus, hoito ja huolenpito oleskeluluvan

myöntämisen jälkeen. Kustannuksia voidaan korvata siihen asti, kunnes nuori täyttää 25 vuotta tai kunnes hänellä on huoltaja Suomessa.

Kotoutumislain muutoksen (1083/2022) myötä soveltamisalan piiriin on tullut 1.3.2023 alkaen myös ilman huoltajaa oleva lapsi tai nuori, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 110 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa (tilapäisen suojelun nojalla), ja jolla on kotikuntalainen mukainen kotikunta.

Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten asuminen, päivittäinen kasvatusta, hoito ja huolenpito järjestetään pääsääntöisesti perheryhmäkodeissa tai muissa asuinyksiköissä tai perhehoidossa. Asuminen voidaan järjestää myös tuettuna asumisena tukiasumisyksikössä tai omassa asunnossa. Vuodesta 2023 alkaen järjestämistä vastuu perheryhmäkodeista tai muista alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten asumisyksiköistä on siirtynyt kunnilta hyvinvointialueille, jotka vastaavat myös lasten ja nuorten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Täten hyvinvointialueille voidaan korvata ilman huoltajaa maassa olevan alaikäisen lapsen tuesta, asumisesta tai edustajan hakemisesta sekä alaikäisenä tulleen nuoren tuesta ja asumisesta aiheutuvia kustannuksia.

Perheryhmäkoti

Perheryhmäkodin henkilöstökustannukset korvataan kotoutumislain 28 §:n 2 momentin mukaisesti noudattaen lastensuojelulain 60 §:n mukaisia henkilöstömitoituksia. Lisäksi korvataan hyvinvointialueen henkilöstökuluista sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) tarkoitetun sosiaalityöntekijän tai terveydenhoitajan tai muun ammattilaisen kustannukset siltä osin, kun kyseessä on kotoutumislain mukainen tuki alaikäisenä ilman huoltajaa tulleelle lapselle tai nuorelle. Arvioitaessa sosiaalityöntekijän kohtuullista asiakasmäärää voidaan verrata lastensuojelun sosiaalityöntekijän asiakasmitoituksiin. Noin 30 lasta voidaan pitää täysipäiväisen työntekijän kohtuullisena asiakasmääränä.

Perheryhmäkotien hallintokustannuksia voidaan korvata 5 % perheryhmäkodin budjettiin sisällyvistä kustannuksista, pois lukien perustamiseen liittyvät kustannukset, verot, kilpailutukset, valitukset sekä budjetin ylitykset. Perheryhmäkodin budjettiin tulee kuitenkin sisällyttää vain kotoutumislain mukainen henkilöstömitoitus. Mahdolliset sosiaalityön ja terveydenhuollon kustannukset tulee olla eroteltuna perheryhmäkodin budjetista.

Kotoutumislain mukainen tuki

Kotoutumislain 27 §:n mukaan alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden kotoutumislain mukaisen tuen yläikäraja on 25 vuotta. Kotoutumislain mukaiseen tukeen ei ole subjektiivista oikeutta, vaan tukea tarjotaan tarpeen mukaan niille lapsille ja nuorille, jotka sitä tarvitsevat.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten tukitoimenpiteinä voidaan hyvinvointialueelle korvata asumisen tukipalveluita sekä muita sosiaalihuollon palveluita ja tukipalveluita, esimerkiksi tukiperhe- tai tukihenkilötoimintaa. Hyvinvointialueelle voidaan korvata 18-24-vuotiaalle nuorelle tarjottavaa kotoutumislain mukaista ns. aikuistumisen tukea. Aikuistumisen tukea voidaan tarjota erityisesti sosiaaliohjauksena ja sosiaalityönä. Täysipäiväisen työntekijän kohtuullista asiakasmäärää nuorten kohdalla voidaan pitää korkeampana kuin alaikäisten lasten

kohdalla. Asiakasmäärää voidaan verrata lastensuojelun jälkihuollon resurssointiin.

Lisäksi hyvinvointialueelle voidaan korvata muita sosiaali- ja terveydenhuollon erityisen tuen kustannuksia, kun lapsi tai nuori olisi kansainvälisen suojelun tarpeesta johtuvien olosuhteidensa vuoksi kyseessä olevien palvelujen tai toimenpiteiden tarpeessa.

Pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon tavanomaiset kustannukset, jotka eivät johdu lapsen tai nuoren kansainvälisen suojelun tarpeesta johtuvista olosuhteista, korvataan kuitenkin osana hyvinvointialueen mainittujen palveluiden perusrahoitusta myös silloin, kun asiakkaana on alaikäisenä ilman huoltajaa tullut lapsi tai nuori. Terveys- ja terveydenhuollon osalta erityisesti korvattavina palveluina voidaan pitää esimerkiksi psykososiaalista tukea, mielenterveystyötä, seksuaalikasvatusta ja terveystieteiden kasvatusta.

Ilman huoltajaa maassa olevien lasten tukitoimenpiteinä voidaan hyvinvointialueelle korvata asumisen tukipalveluita, muita sosiaalihuollon palveluita ja tukipalveluita, esimerkiksi tukiperhe- tai tukihenkilötoimintaa. Lisäksi hyvinvointialueelle voidaan korvata sosiaali- ja terveydenhuollon erityisen tuen kustannuksia, kun lapsi tai nuori ei ole lastensuojelun asiakkaana, mutta olisi kansainvälisen suojelun tarpeesta johtuvien olosuhteidensa vuoksi kyseessä olevien palvelujen tai toimenpiteiden tarpeessa.

Myös alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen muuttaneiden osalta toimeentulotuki korvataan kotoutumislain 46 §:n nojalla hyvinvointialueelle enintään kolmen vuoden ajalta. Mikäli alaikäisenä ilman huoltajaa tullut nuori tarvitsee tämän ajan jälkeen vielä aikuistumisen tueksi taloudellista tukea, kotoutumislain 49 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan hyvinvointialueelle voidaan korvata toimeentulotuen kustannuksia enintään siihen saakka, kun nuori täyttää 25 vuotta.

Kunta voi hakea sille syntyneistä alaikäisenä ilman huoltajaa maassa olevan lapsen tai nuoren asumisen ja sosiaali- ja terveyspalveluissa annetun tuen korvauksia vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista kustannuksista kahden vuoden sisällä kustannusten toteutumisen ajankohdasta. Kunta järjestää lasten ja nuorten kotoutumista edistävät palvelut sekä varhaiskasvatuksen, koulutuksen, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja vapaa-ajan palvelut. Näiden palveluiden rahoitus perustuu kunnan peruspalveluiden valtionosuuksiin. Kunnalle korvattavia kustannuksia voi kuitenkin syntyä kotoutumislain 49 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti esimerkiksi päivähoitossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettavasta erityisestä tuesta.

Kotoutumislain 27 §:n 2 momentin mukaan lapsi tai nuori voi olla tukitoimenpiteiden piirissä, kunnes hän täyttää 25 vuotta tai kunnes hänellä on huoltaja Suomessa. Korvauksia voidaan maksaa siihen asti, kun alaikäisenä ilman huoltajaa maahan saapunut nuori täyttää 25 vuotta. Korvausta ei kuitenkaan makseta automaattisesti 25 ikävuoteen saakka, vaan todellisen ja todennetun tukitoimien tarpeen perusteella. Lapsesta korvauksia ei kuitenkaan makseta enää sen jälkeen, jos hänellä on Suomessa tosiasiallinen huoltaja. Nuorella (18-24-vuotias) ei Suomessa lähtökohtaisesti ole huoltajaa. Korvauksia voidaan tarvittaessa maksaa nuoresta, vaikka hänen aiemmin huoltajana oleva

vanhempi tai vanhemmat muuttavat Suomeen perheenyhdistämisen myötä tai muulla perusteella.

Korvaamisen edellytyksenä on ELY-keskuksen päätös kustannusten korvaamisesta. Ennen vuotta 2023 tehtyjä sopimuksia ei tulisi uusia tai päivittää enää vuoden 2023 alun jälkeen, vaan jatkossa ELY-keskusten tulee tehdä päätöksiä mahdollisten muutostarpeiden myötä. Myös uusista korvauksista ELY-keskus tekee jatkossa päätöksen. Sellaisten tehtävien osalta, jotka siirtyivät 1.1.2023 alkaen kunnalta hyvinvointialueelle, kunnan on siirrettävä hyvinvointialueelle ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus. Korvauksista voidaan sopia ELY-keskuksen kanssa lapsi-, yksikkö- tai palvelukohtaisesti. Kustannukset korvataan kotoutumislain 49 §:n mukaisesti enintään kymmeneltä vuodelta henkilön ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä alkaen.

ELY-keskuksen päätös laaditaan lomakkeelle tem705 ja sitä voidaan hakea lomakkeella tem705a: [hakemus ELY-keskuksen päätökseksi kotoutumislain mukaisista korvauksista](#). Korvauksia haetaan aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa [sahkoinenasiointi.ahtp.fi](#).

5.5 Vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen (49 §)

Hyvinvointialueelle voidaan maksaa kotoutumislain 49 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskorvauksia. Kunta tai kuntayhtymä voi hakea korvauksia sille vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista kustannuksista vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana.

Kustannukset voidaan korvata, jos kunta tai hyvinvointialue on järjestänyt korvausten piiriin kuuluvalla henkilöllä vamman tai sairauden edellyttämää pitkäaikaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja jos siitä aiheutuu kunnalle tai hyvinvointialueelle huomattavia kustannuksia. Lisäksi edellytetään, että henkilö on ollut huollon tai hoidon tarpeessa Suomeen saapuessaan.

Kunta tai hyvinvointialue voi hakemuksessaan määritellä myös yhteen liittyvien pitkäaikaissairauksien kokonaisuuden, josta muodostuu huomattava kustannus. Lääkärin tulee määritellä sairauksien yhteen liittyvyys sekä tiedot, joiden perusteella yhteen liittyvien sairauksien huomattavien kustannusten korvausta haetaan. Usean yhteen liittyvän sairauden osalta korvausta voidaan maksaa, jos osa sairauksista on todettu ennen Suomeen saapumista.

Huomattavina kustannuksina pidetään kunnalle tai hyvinvointialueelle palveluiden käytöstä aiheutuvia kustannuksia, jotka ovat arvioitavissa tai todennettavissa huomattaviksi. Kustannusten huomattavuutta voidaan arvioida siten, että lähtökohtana on yli 7-vuotiaasta kunnalle ja hyvinvointialueelle yhteensä 12 kuukauden ajanjaksolla maksettavan laskennallisen korvauksen ylittävä taso kaksinkertaisena eli 4600 euroa. Jos tason arvioidaan ylittyvän yhtenä vuonna, katsotaan vamma tai sairaus huomattavaksi ja seuraavien vuosien kulut voidaan korvata huomattavaan kustannukseen sisältyvänä.

Vamman tai sairauden perusteella syntyvistä pitkäaikaisista sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista voidaan korvata esimerkiksi:

- kehitysvammalaisissa (519/1977) ja vammaispalvelulaisissa (380/1987) tarkoitettujen palvelujen ja tukitoimien kustannukset,

kuten henkilökohtainen apu, koti- ja kuljetuspalvelut, palveluasuminen, kuntoutustoimintaa, apuvälinepalvelut, asunnon muutostyöt sekä vammaisen työllistymistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta;

- psyykkisistä ja traumaperäisistä sairauksista johtuvat toimenpiteet, kuten psykiatrinen hoito, psykoterapia, laitos- ja perhehoito, kuntoutus;
- syövästä, sydänsairaudesta ja neurologisesta sairaudesta tai muusta vakavasta sairaudesta aiheutuvat pitkäaikaiset ja huomattavat kustannukset, kuten yliopistollisen sairaalan antama erikoissairaanhoito (osasto- ja avohoito), suunhoito, kun se liittyy sopimukseen kuuluvan pitkäaikaissairauden hoitoon, kotisairaanhoito ja kotipalvelut, kuntoutus;
- amputaatiosta johtuvat kustannukset liittyen proteesien uusimiseen ja huoltoon;
- tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvat toimenpiteet ja muu hoito.

ELY-keskuksen päätös laaditaan **lomakkeelle tem705** ja sitä voidaan hakea **lomakkeella tem705a**: [hakemus ELY-keskuksen päätökseksi kotoutumislain mukaisista korvauksista](#). Toteutuneisiin kustannuksiin haetaan korvauksia aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa [sahkoinenasiointi.ahtp.fi](#).

Kustannukset korvataan **enintään kymmeneltä vuodelta henkilön ensimmäisestä väestötietojärjestelmän kotikuntamerkinnästä**. Korvaamisen edellytyksenä on lisäksi ELY-keskuksen päätös kustannusten korvaamisesta. Ennen vuotta 2023 tehtyjä sopimuksia ei tule uusia tai päivittää enää vuoden 2023 alun jälkeen, vaan jatkossa ELY-keskusten tulee tehdä päätöksiä mahdollisten muutostarpeiden myötä. Myös uusista korvauksista ELY-keskus tekee jatkossa päätöksen. Sellaisten tehtävien osalta, jotka siirtyivät 1.1.2023 alkaen kunnalta hyvinvointialueelle, kunnan on siirrettävä hyvinvointialueelle ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus.

5.6 Erityisistä syistä muut kunnalle tai hyvinvointialueelle aiheutuneet kustannukset (49 §)

Erityisistä syistä muut kunnalle tai hyvinvointialueelle aiheutuneet kustannukset ovat yleensä ennalta arvaamattomia ja huomattavia ja voivat aiheutua kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentin piiriin kuuluvan henkilön sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeista. Kustannusten on liityttävä korvausten piiriin kuuluvan henkilön tarpeisiin ja ELY-keskuksen on tehtävä päätös kustannusten korvaamisesta. Ennen vuotta 2023 erityiskustannuksien korvaamiseksi on laadittu sopimus kunnan ja ELY-keskuksen välillä. Näitä sopimuksia ei tule uusia tai päivittää enää vuoden 2022 jälkeen, vaan jatkossa ELY-keskusten tulee tehdä päätöksiä mahdollisten muutostarpeiden myötä. Myös uusista korvauksista ELY-keskus tekee jatkossa päätöksen. Sellaisten tehtävien osalta, jotka siirtyivät 1.1.2023 alkaen kunnalta hyvinvointialueelle, kunnan on siirrettävä hyvinvointialueelle ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus. Korvauksen myöntämisen ja erityisten syiden olemassaolon arvioinnin on perustuttava kokonaisharkintaan, jossa huomioon otetaan muun muassa kustannusten syntyminen peruste, sen laatu, aiheutuneiden ja aiheutuvien kustannusten määrä ja muut seikat kyseessä olevassa asiassa.

Tavanomaiset sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteet sekä lastensuojelulain (417/2007) mukainen ehkäisevä lastensuojelutyö kuuluvat lähtökohtaisesti, jollei muuta ole säädetty,

valtionosuusjärjestelmän ja laskennallisten korvausten kattamaan toimintaan eikä tätä toimintaa voida rahoittaa kotoutumislain 49 §:n perusteella. Myös perusopetuksessa järjestettävät mahdolliset tukitoimet kuuluvat valtionosuusjärjestelmän piiriin. Lastensuojelun ehkäisevään työhön kuuluu lastensuojelulain 3 a §:n perusteella tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kotoutumislain 49 §:n perusteella voidaan kuluja korvata esimerkiksi (luettelo ei ole tyhjentävä):

- lastensuojelulain 36 §:n mukaisia muita kuin lyhytaikaisia lastensuojelun avohuollon tukitoimia (esim. perhetyö, tukihenkilö- tai tukiperhetoiminta, -kuntoutus ja perheleirit);
- perhehoidon kustannuksia, mikäli ne ovat huomattavia
- sijaishuollon kustannuksia, kuten sijoitettujen lasten luonapitokustannukset, lasten tapaamiskulut (matkat, yöpymiset), yhteydenpitokulut;
- erityispäivähoidon kustannuksia peruspäivähoidon ylittävältä osalta, mikäli tarve perustuu esimerkiksi vammaan tai sairauteen;
- Suomessa syntyneen vammaisen tai sairaan lapsen huomattavia hoitokustannuksia;
- kallista sairaalahoitoa (esim. leikkaus ja sen jälkihoito);
- muille 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuille henkilöille kuin kiintiöpakolaisille varattavien asuntojen odotusajan välttämättömiä kustannuksia, esim. vuokria tai sähkölaskuja tai välttämättömiä asunnon kalustamiskuluja silloin, kun asunnon varaamista ennen henkilön/perheen Suomeen tuloa tai kuntaan muuttoa ei ole voitu välttää (kiintiöpakolaisille vastaava korvaus 47 a §:n nojalla);
- vanhustenhuollon erityiset toimenpiteet.

Esimerkiksi vammaisen lapsen avustajasta aiheutuvia kustannuksia varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa voidaan pitää erityisestä syystä kunnalle maksettavan korvauksen kohteena.

Helsingin hallinto-oikeus on päätöksessään 19.6.2017 ratkaissut useita Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan tekemiä valituksia Uudenmaan ELY-keskuksen hylkäämiin tapauksiin. Helsingin hallinto-oikeus on päätöksessään todennut, että esimerkiksi hätäsektiosta, kiireellisestä sektioista, suunnitelluista sektioista ja imukuppisynnytyksistä aiheutuvat kulut kunnalle ovat tavanomaisia terveydenhuollon kustannuksia eikä kyse ole sellaisista ennalta-arvaamattomista ja määrältään huomattavista erityisistä syistä aiheutuneista kustannuksista, jotka tulisi korvata kunnalle kotoutumislain 49 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella. Helsingin hallinto-oikeus on samassa päätöksessä hylännyt myös keuhkokuumeesta, poskiontelotulehduksesta, vesirokosta, munuaistulehduksesta vaaditut useamman tuhannen euron arvoiset lääkärikulut tavanomaisina terveydenhuollon kustannuksina.

Helsingin hallinto-oikeus on ottanut toisissa päätöksissään 19.6.2017 kantaa siihen, että korvauksen myöntämisen ja erityisten syiden olemassaolon arvioinnin on perustuttava kokonaisuarkintaan, jossa huomioon otetaan muun muassa kustannusten syntyminen peruste, sen laatu, aiheutuneiden ja aiheutuvien kustannusten määrä ja muut seikat kyseessä olevassa asiassa. Tähän nähden korvausta ei ole jätettävä kaavamaisesti suorittamatta pelkästään esimerkiksi kustannusten

syntymisen ajalliseen keston tai niiden suuruuteen perustuen. Hallinto-oikeus on myös todennut, että huomattavien kustannusten rajaa ei voida asettaa 2300 euroon, vaan edellytys erityisistä syistä tarkoittaa tätä suurempaa määrää. Lisäksi hallinto-oikeus on todennut, että terveydenhoidon tarve hoidon syystä riippuen voi olla luonteeltaan lyhytkestoista tai pitkäkestoista.

Edellä mainitut päätökset eivät ole luonteeltaan ns. ennakkoratkaisuja. Kussakin yksittäistapauksessa tulee ottaa huomioon hallinto-oikeudenkin mainitsema kokonaisharkinta edellä mainittujen perusteiden mukaisesti.

Kotoutumislain 49 §:ään perustuviin kustannuksiin haetaan korvauksia aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi. ELY-keskuksen päätös laaditaan lomakkeelle tem705 ja sitä voidaan hakea lomakkeella tem705a: [hakemus ELY-keskuksen päätökseksi kotoutumislain mukaisista korvauksista](#). Kustannukset korvataan **enintään kymmeneltä vuodelta henkilön ensimmäisestä väestötietojärjestelmän kotikuntamerkinästä.**

5.7 Päätös erityiskustannuksista ja maksatus

Kotoutumislain 49 §:n nojalla tehtävään päätökseen erityiskustannuksista (lomake tem705) on kirjattava päivämäärä, jolloin kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö on saanut ensimmäisen kotikunnan, oleskelulupastatus ja tieto siitä, ettei henkilö ole Suomen kansalainen. Lisäksi päätöksessä on yksilöitävä toimenpiteet, joista kustannuksia aiheutuu sekä mahdollisuuksien mukaan arvioitava näiden kustannusten suuruus.

Hyvinvointialueen tulee toimittaa päätöksen tueksi sairauden hoitoon liittyvä lääkärin tai sosiaalihuollon ammattihenkilön antama todistus tai lausunto¹ vammasta tai sairaudesta sekä näiden laadusta ja hoidosta. Todistukseen tai lausuntoon tulee em. seikkojen lisäksi kirjata arvio siitä, onko vamma tai sairaus syntynyt ennen korvausten piiriin kuuluvan henkilön Suomeen tuloa vai vasta maahantulon jälkeisenä aikana. Myös kunnan tulee toimittaa 49 §:n 1 mom. 3 kohdassa tarkoitettuja kustannuksia koskevan päätöksen tueksi vastaava sairauden hoitoon liittyvä lausunto, kun kunta hakee päätöstä erityiskustannusten korvaamiseksi sen järjestämisvastuulla oleviin palveluihin, joiden perusteena on sairauden tai vamman aiheuttama tarve erityiselle tuelle (esimerkiksi vammaisen lapsen koulun tai varhaiskasvatuksen järjestämisen tukipalvelut).

Päätöksen tueksi ei edellytetä hoitosuunnitelmaa tai vastaavaa. Suunnitelmat tulee olla kuitenkin tarvittaessa saatavilla, jotta korvausten perusteet ovat varmistettavissa.

Hyvinvointialue voi hakea erillisellä hakemuslomakkeella (lomake tem705a) päätöstä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden palveluiden kustannuksista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityisistä kustannuksista. Kunta tai hyvinvointialue voi hakea myös muista erityisistä kustannuksista päätöstä hakemuslomakkeella: [Hakemus ELY-keskuksen päätökseksi kotoutumislain mukaisista korvauksista \(lomake tem705a\)](#). Kirjautuminen vaatii vahvan tunnistautumisen.

¹ terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki 559/1994

Erityiskustannusten korvausaika lasketaan alkavan kotoutumislain 44 §:n 3 momentin mukaisesti kotikuntamerkinästä ja kestävän siitä enintään 10 vuotta eteenpäin. Maksatus voi alkaa vuoden 2022 loppuun mennessä tehdyn sopimuksen tai päätöksen päivämäärästä taikka sopimukseen tai päätökseen merkitystä päivämäärästä (esimerkiksi päivämäärästä, josta kustannukset ovat alkaneet kunnalle tai hyvinvointialueelle syntyä) ja niitä voidaan maksaa takautuvasti kaksi (2) vuotta sopimuksenteosta taaksepäin kalenterivuoden alusta laskien. Sopimukset, jotka ovat tehty ennen tämän ohjeen voimaantuloa, voivat jatkaa sopimuksen keston mukaisesti loppuun asti.

Jos korvausten piiriin kuulunut henkilö saa sopimuksen tai päätöksen aikana Suomen kansalaisuuden, kustannuksia ei korvata kunnalle tai hyvinvointialueelle kansalaisuuden saamisen jälkeiseltä ajalta.

5.8 Korvaus paluumuuttoavustuksesta (47 ja 85 §)

Hyvinvointialue voi maksaa kohtuulliset matka- ja muuttokustannukset kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka palaa vapaaehtoisesti koti- tai lähtömaahansa muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa.

Lisäksi hyvinvointialue voi maksaa yhdelle henkilölle enintään kahden kuukauden ja perheelle enintään neljän kuukauden toimeentulotuen perusosan määrää vastaavan paluumuuttoavustuksen.

Edellytyksenä paluumuuton tukemiselle on, että henkilön on tarkoitus muuttaa maasta muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa. Osoituksena tästä tulee olla esimerkiksi Digi- ja väestövirastolle ja Kansaneläkelaitokselle tehty muuttoilmoitus, josta pysyvä muutto ja ulkomailla oleskelun vakinainen tarkoitus ilmenee.

Korvauksen matka- ja muuttokustannuksista sekä paluumuuttoavustuksen myöntää hakemuksesta se hyvinvointialue, jonka alueella mainittu henkilö asuu.

Hyvinvointialueelle korvataan 85 §:ssä tarkoitettujen paluumuuton tukemisesta aiheutuneet kustannukset. Kunta voi hakea korvauksia sille vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista kustannuksista vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana.

6 Entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen (51 §)

Korvausten piiriin kuuluu entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevan oleskeluluvan ulkomaalaislain 48 §:n perusteella saanut henkilö ja 49 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella oleskeluluvan saanut henkilö, joka on ollut Suomen kansalainen tai jonka vanhemmista ainakin toinen tai isovanhemmista yksi on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen sekä hänen Suomeen muuttanut perheenjäsenensä.

Inkerinsuomalaisten paluumuuttojärjestelmä lakkautettiin 1.7.2016, minkä vuoksi kotoutumislain 51 §:n perusteella korvattavat kustannukset ovat poistuva kustannuserä.

Kansaneläkelaitos maksaa perustoimeentulotuen kustannuksia. Hyvinvointialue maksaa ehkäisevää ja täydentävää toimeentulotukea. Kunta voi kuitenkin hakea takautuvasti sille vuoden 2022 loppuun mennessä syntyneet kustannukset vuosien 2023 ja 2024 aikana.

Ulkomaalaislain 48 §:ssä ja 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen entisen Neuvostoliiton alueelta tulleiden henkilöiden tarvitsemia **kielipalveluja ei korvata erikseen valtion varoista**. Jos hyvinvointialue kuitenkin arvioi, että kielipalvelut ovat henkilön omatoimisen suoriutumisen ja kotoutumisen kannalta toimeentulotukilaissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä, nämä kustannukset ovat valtion korvattavia. Kysymykseen voivat tulla esimerkiksi välttämättömät tulkki- ja käännöspalvelut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytössä.

Valtio korvaa toimeentulotuella maksettujen kielipalvelujen kustannukset hyvinvointialueelle **enintään kuuden kuukauden ajalta** paluumuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Korvaukset on haettava kunkin asiakkaan osalta erikseen eriteltynä. Tulkkeskusten maksuttomia palveluja ei voida antaa paluumuuttajille, vaan tulkkeskuksen on laskutettava palvelut hyvinvointialueelta ja hyvinvointialueen on haettava korvaukset jälkikäteen.

Hyvinvointialueelle voidaan lisäksi korvata henkilön sairauden tai vamman edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä hyvinvointialueelle aiheutuvat huomattavat kustannukset **enintään viiden vuoden ajalta**. Kustannusten korvaamisesta on sovittu ELY-keskuksen ja kunnan välisessä sopimuksessa, joka on siirtynyt 1.1.2023 hyvinvointialueelle. Kustannusten korvauksia hyvinvointialue hakee aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi. Hakemukseen liitetään soveltuvin osin samat tiedot kuin pakolaisten osalta.

Jos hyvinvointialue järjestää henkilön toimeentulon sen vuoksi, että hän ei maahanmuuttoon liittyvän asemansa takia voi saada eläkettä tai se on riittämätön taikka muuta sosiaaliturvaetuutta, voidaan kunnalle tai hyvinvointialueelle korvata siitä aiheutuvat kustannukset **enintään viiden vuoden ajalta** ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Näistä kustannuksista hyvinvointialue hakee korvauksia aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi (liitteenä lomake tem708).

Kunta voi hakea korvauksia sille vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista kustannuksista vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana.

7 Sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen (52 §)

ELY-keskus ja hyvinvointialue voivat sopia Suomen sodissa vuosina 1939–1945 vapaaehtoisina palvelleiden entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevien henkilöiden ja heidän aviopuolisoidensa terveydentilan tulotarkastuksesta, asumisesta, toimeentulon turvaamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Kotoutuslain 52 §:n perusteella korvattavat kustannukset ovat poistuva kustannuserä.

Kustannukset korvataan koko siltä ajalta, jonka edellä mainitut henkilöt asuvat Suomessa.

Kunta voi hakea korvauksia sille vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista kustannuksista vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana.

Kustannusten korvaamisesta on sovittu ELY-keskuksen ja kunnan välisessä sopimuksessa, joka on siirtynyt 1.1.2023 hyvinvointialueelle. Kustannusten korvauksia hyvinvointialue hakee aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi. Hakemukseen liitetään soveltuvin osin samat tiedot kuin pakolaisten osalta.

8 Ihmiskaupan uhreista maksettavat korvaukset

8.1 Korvausten piiriin kuuluvan ihmiskaupan uhrin määritelmä ja kunnille ja hyvinvointialueille maksettavat korvaukset

Kunnalle tai hyvinvointialueelle voidaan maksaa valtion varoista laskennallista korvausta ihmiskaupan uhrin ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä, jos henkilölle on myönnetty jatkuva oleskelulupa erityisen haavoittuvaan asemaan (UlkL 52 a §:n 2 momentti) perustuen tai kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen myönnetty jatkuva oleskelulupa (UlkL 54 §:n 5 momentti) tai jos henkilö ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan sijaan saa ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua tai jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51 tai 52 §:n perusteella hänen haettua kansainvälistä suojelua. Lisäksi kunnalle tai hyvinvointialueelle voidaan korvata tällaisen oleskeluluvan omaavasta ihmiskaupan uhrista muita kotoutumislain 46, 47, 47 a ja 48–50 §:n mukaisia korvauksia.

Lisäksi kunnalle tai hyvinvointialueelle voidaan korvata ihmiskaupan uhrin erityistarpeiden vuoksi järjestettävien, uhriasemaan liittyvien toimenpiteiden ja palveluiden kustannukset kotoutumislain 53 §:n mukaisesti, riippumatta siitä millainen oleskelulupa henkilöllä on tai onko hän Suomen kansalainen. Edellytyksenä näiden korvausten piiriin kuulumiselle on kuitenkin se, että ihmiskaupan uhri on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 4 luvussa tarkoitettu henkilö, joka on ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän piirissä. Auttamisjärjestelmään esitetty henkilö otetaan auttamisjärjestelmään, jos olosuhteiden perusteella arvioidaan, että kyseessä voi olla ihmiskaupparikoksen uhri ja hän on auttamistoimen tarpeessa. Auttamisjärjestelmään voidaan ottaa myös ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustava henkilö, jos hän on erityisen avun tarpeessa. Lisäksi auttamisjärjestelmään voidaan ottaa edellä esitettyjen auttamisjärjestelmään otettujen henkilöiden Suomessa oleva lapsi. Tällöin myös ihmiskaupan uhrin lapsi kuuluu kohdassa 8.2 esitettyjen korvausten piiriin. Päätöksen auttamisjärjestelmään ottamisesta tekee Joutsenon vastaanottokeskus, joka hallinnoi Suomessa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää.

8.2 Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (53 §)

Kotoutumislain 53 §:n mukaan hyvinvointialueelle ja kunnalle korvataan kustannukset kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 4 luvussa tarkoitettulle ihmiskaupan uhrille tämän asemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävästä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelusta, tulkittamisesta, henkilön turvallisuuden takaamisesta sekä muusta uhriasemaan liittyvän erityistarpeen vuoksi järjestettävästä toimenpiteestä ja palvelusta.

Hyvinvointialueelle tai kunnalle korvataan **ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmässä olevan henkilön** erityistarpeiden vuoksi järjestettävät uhriasemaan liittyvien toimenpiteiden ja palveluiden kustannukset. Hyvinvointialueelle ja kunnalle korvataan kotoutumislain 53 §:n perusteella myös erityistarpeiden vuoksi järjestettävät uhriasemaan liittyvien palveluiden kustannukset niiden ihmiskaupan uhrin kohdalla (kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöt), joista ne saavat laskennallista korvausta tai muita korvauksia siltä osin, kun toimenpiteiden ja palveluiden kustannukset eivät sisälly laskennallisiin korvauksiin tai ne eivät ole kotoutumislain 46, 47, 47 a tai 48–50 §:ssä säädettyjä muita kustannuksia. **Jos ihmiskaupan uhri on myös kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö ja oikeutettu 46, 47, 47 a tai 48-50 §:ssä tarkoitettuun korvaukseen, on sitä haettava ensisijaisesti.**

Tavanomaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä lastensuojelulain mukainen ehkäisevä lastensuojelutyö kuuluvat lähtökohtaisesti, jollei muuta ole säädetty, valtionosuusjärjestelmän kattamaan toimintaan eikä tätä toimintaa voida rahoittaa kotoutumislain 53 §:n perusteella, jollei toimenpiteiden voida katsoa johtuvan ihmiskaupan uhrin asemasta. Lastensuojelun ehkäisevään työhön kuuluu lastensuojelulain 3 a §:n perusteella tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Ihmiskaupan uhrin erityistarpeet voivat johtua uhrin henkisestä ja fyysisestä terveydentilasta tai ihmiskaupan uhrilla voi olla monenlaisia ihmiskaupan/hyväsikäytön aiheuttamia tarpeita. Korvattavien kustannusten voidaan katsoa aiheutuneen ihmiskaupan uhriksi joutumisesta. Hyvinvointialue ja kunta voivat järjestää ihmiskaupan uhrin palvelut omana toimintana tai ostopalveluna. Auttamistoimia järjestetään ihmiskaupan uhrin yksilöllisen tuen tarpeen perusteella.

Kotoutumislain 53 §:n perusteella voidaan kuluja korvata kunnalle tai hyvinvointialueelle niiden järjestämisvastuulla olevien palveluiden mukaisesti esimerkiksi (**luettelo ei ole tyhjentävä**):

- Erityisesti ihmiskaupan uhriksi joutuneen tarpeisiin vastaava psykologinen tai psykoterapeuttinen tuki kuten traumapsykoterapia ja tämän yhteydessä tarvittava tulkkaus (mukaan lukien erikoistunut psykoterapiatulkkaus) sekä lääkärin tai psykiatrin käynnit psykoterapeuttisen hoidon tarpeen arvioimiseksi.
- Asumiseen, majoittamiseen ja sen turvallisuuteen liittyvät erityisjärjestelyt.
 - Muuttaminen pois tekijän luota tai häneen sidoksissa olevasta asunnosta kriisimajoitukseen, lyhytaikaiseksi tarkoitettuun ensihätäjärjestettyyn majoitukseen kuten hotelliin tai hostelliin tai muuhun majoituspalveluun, muuttaminen toiselle paikkakunnalle
 - Asumisen tai asumisen turvallisuusjärjestelyihin liittyvät toimenpiteet
 - Tukiasunto/tukiasuminen ja siihen liittyvä ohjaus
- Nimen ja henkilötunnuksen vaihtaminen sekä ulkonäön kohtuullinen muuttaminen.
- Terveydenhuollon kustannuksia, jotka aiheutuvat ihmiskaupan uhrin tilanteesta.
- Lastensuojelulain mukaisia kustannuksia

- Sijaishuollon kustannuksia, kuten sijoitettujen lasten luonapitokustannukset, lasten tapaamiskulut (matkat, yöpymiset), yhteydenpitokulut.
- Erityispäivähoidon kustannuksia peruspäivähoidon ylittävältä osin.
- Tulkkaus ja kääntäminen
- Turvalliseen vapaaehtoiseen paluuseen liittyvät toimenpiteet
- Uhrin psyykkisen tilan arviointi ja lausunto siitä esitutkintaa ja oikeuskäsittelyä sekä korvausvaatimushakemusta varten
- Tarvittaessa kotoutumisajan ylittäneiden osalta erityisiä yksilöllisiä tukipalveluita yhteiskuntaan kiinnittymiseksi kuten kielikursseja ja tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta
- Ihmiskaupan uhrien uhriasemaan liittyvä palvelutarpeen arviointi ja palveluihin ohjaus
- Kohtuulliset matka- ja paluumuuttokustannukset ellei ihmiskaupan uhri ole 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö, jolloin ne korvattaisiin 85 §:n nojalla

Korvauksen maksamisen ajankohta määrittyy kotoutumislain 44 §:n mukaisesti, kun kyseessä oleva ihmiskaupan uhri on myös kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö (ulkomaalaislain 52 a §, 54 §:n 4 mom., saa kansainvälistä suojelua tai jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51 tai 52 §:n perusteella hänen haettua kansainvälistä suojelua).

Jos ihmiskaupan uhri on muu kuin kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö, jonka voidaan olosuhteiden perusteella arvioida olevan ihmiskaupan uhri tai erityisen avun tarpeessa ihmiskaupparikosta tutkittaessa, korvausta voidaan maksaa siitä alkaen, kun Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja on tehnyt päätöksen henkilön ottamisesta auttamisjärjestelmän piiriin (vastaanottolain 35 §:n mukainen päätös auttamista koskevien säännösten soveltamisen aloittamisesta). Korvausaika alkaa tällöin Joutsenon vastaanottokeskuksen päätöksestä.

Kunta voi hakea korvauksia sille vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneista kustannuksista vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana.

8.3 Korvauksen hakeminen ja myöntäminen

Korvausta ihmiskaupan uhrille tämän asemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettyjen toimenpiteiden ja palvelujen kustannuksista sekä laskennallisista korvauksista haetaan KEHA-keskukselta. Kunnan tai hyvinvointialueen on ennen korvauksen hakemista haettava alueellisen ELY-keskuksen päätöstä kustannusten korvaamisesta. ELY-keskus pyytää ihmiskaupan uhrien auttamisesta huolehtivan Joutsenon vastaanottokeskuksen johtajan lausunnon siitä, onko henkilö, josta korvauksia haetaan, auttamisjärjestelmän piirissä ja ovatko korvattaviksi haetut kustannukset aiheutuneet ihmiskaupan uhrin asemasta johtuvien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä. Pyytäessään lausuntoa ELY-keskus kirjaa tiiviisti lausuntopyyntöön kunnan tai hyvinvointialueen hakemuksessa mainitut palvelut ja muut välttämättömät tiedot, jotka se on saanut kunnalta tai hyvinvointialueelta. Vaihtoehtoisesti kunta tai hyvinvointialue voi pyytää Joutsenon vastaanottokeskuksen lausunnon itse ja toimittaa sen liitteenä hakiessaan ELY-keskuksen päätöstä. Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja lausuu asiasta ELY-keskuksen, kunnan tai hyvinvointialueen lähettämän lausuntopyyntöön perusteella. Saatuaan lausunnon joko suoraan Joutsenon vastaanottokeskuksesta tai

kunnan/hyvinvointialueen päätöshakemuksen liitteenä, ELY-keskus tallentaa sen USPA-asianhallintajärjestelmään ja toimittaa päätöksen kustannusten korvaamisesta kunnalle tai hyvinvointialueelle. Sen jälkeen kunta tai hyvinvointialue toimittaa maksatushakemuksen KEHA-keskukselle, ja KEHA-keskus tarkastaa USPA-järjestelmästä ELY-keskuksen päätöksen sekä Joutsenon vokin lausunnon korvausta käsitellessään.

Korvauksia on kotoutumislain 54 §:n mukaan haettava KEHA-keskukselle osoitetulla hakemuksella viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan.

ELY-keskuksen päätös laaditaan **lomakkeelle tem705** ja sitä voidaan hakea **lomakkeella tem705a**: [hakemus ELY-keskuksen päätökseksi kotoutumislain mukaisista korvauksista](#). Hakemukseen on merkittävä selkeästi ne toimenpiteet ja kustannukset, joista korvausta haetaan. Kappaleessa 5.7 on kuvattu tarkemmin hakemus- ja päätösprosessia.

Kunta ja hyvinvointialue voivat hakea toteutuneista kustannuksista korvauksia KEHA-keskukselta aluehallinnon asiointipalvelussa osoitteessa sahkoinenasiointi.ahtp.fi.

9 Ohjeen voimaantulo

Ohje on voimassa toistaiseksi alkaen 1.1.2023. Osa erikseen mainituista ohjeen muutoksista on voimassa toistaiseksi 1.3.2023 alkaen. Ohjetta on päivitetty 10.5.2023 ja 25.8.2023.

Ohje on allekirjoitettu sähköisesti.

Sonja Hämäläinen
Maahanmuuttojohtaja

Nea Brandt
Erityisasiantuntija

VN/32627/2022-TEM-6

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: